

Antrenarea Inteligenței Artificiale generative cu datele tale, ca utilizator de platforme. Ce trebuie să știi?

Autor: Daniela Toma

Pe parcursul anului 2024 mai multe [platforme](#) de socializare [au luat măsuri](#) pentru a folosi datele utilizatorilor pentru antrenarea unor modele de Inteligență Artificială (IA). [În unele cazuri](#) utilizatorii au descoperit schimbări privind utilizarea datelor în momentul în care au verificat setările profilului lor, observând o nouă categorie privind date pentru îmbunătățirea IA generative. Surpriza a venit în momentul în care acei utilizatori au realizat că opțiunea de partajare a datelor în acest scop era activată implicit iar această schimbare în utilizarea datelor s-ar fi produs înainte ca politica de confidențialitate a platformei să fie actualizată. Cu toate acestea, schimbarea nu a afectat niciun utilizator din Uniunea Europeană. De ce?

Deși platformele de socializare nu au declarat motivele concrete pentru care utilizatorii europeni sunt exceptați de la asemenea schimbări de politică a datelor, câteva aspecte ale legislației din Uniunea Europeană pot fi relevante pentru a contura o explicație plauzibilă și pentru a înțelege ce schimbări ar putea să apară în viitor pentru utilizatorii europeni.

Care sunt condițiile stabilite de lege privind prelucrarea datelor utilizatorilor?

Prelucrarea datelor personale în Uniunea Europeană este guvernată de [Regulamentul 2016/679](#) denumit și Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR). Deoarece datele personale pot fi prelucrate în mod legal doar în condițiile impuse de regulament, operarea unei schimbări privind scopurile prelucrării datelor va fi supusă aceluiași exigențe.

În primul rând, prelucrarea datelor poate avea loc doar cu existența unui temei legal ce corespunde unuia dintre cele șase posibile temeiuri stabilite de regulament: consimțământ, executarea unui contract, îndeplinirea unei obligații legale, protejarea intereselor vitale, îndeplinirea unei sarcini de interes public și interesul legitim.

În al doilea rând, platformele de socializare sunt obligate să ofere informații privind, printre altele, scopurile și temeiul legal al prelucrării datelor către utilizatorii lor. În mod normal, în cadrul politicilor de confidențialitate ale platformelor de socializare utilizatorii pot verifica aceste informații. Prelucrarea datelor pe baza consimțământului, contractului și a unui interes legitim se utilizează în mod obișnuit de către platformele de socializare, în funcție de activitatea de prelucrare specifică. În situația în care aceste informații nu sunt puse la dispoziție, utilizatorul poate să le solicite direct de la operator în baza dreptului de acces. Mai mult, în cazul în care prelucrarea se realizează în baza unui interes legitim, utilizatorul trebuie să fie informat pentru a înțelege care este interesul legitim concret invocat de platformă, dar și pentru a avea posibilitatea să se opună acelei prelucrări.

Deci orice prelucrare a datelor unui utilizator trebuie să aibă un temei legal și trebuie să fie adusă la cunoștința acestuia înainte de începerea prelucrării. Astfel, introducerea unui scop nou precum antrenarea IA generative nu ar trebui să se realizeze fără informarea utilizatorului, indiferent de temeiul legal utilizat. Mai mult, dacă prelucrarea datelor se realizează pe baza

consimțământului utilizatorului, acesta va avea posibilitatea de a accepta sau de a refuza acordarea consimțământului înainte de începerea prelucrării. Acceptarea noului scop nu operează automat și nu este activată implicit în această situație. Mai mult, utilizatorul ar trebui să aibă la dispoziție un mecanism de retragere a consimțământului în orice moment.

În cazul în care platformele utilizează date personale pentru antrenarea IA generative considerând că acesta este un scop compatibil cu prelucrarea pe care o desfășoară deja iar prelucrarea inițială nu se realizează în temeiul consimțământului sau a unei obligații legale, platformele trebuie să țină cont de indicațiile oferite de regulamentul GDPR în articolul 6 alineatul 4 pentru stabilirea compatibilității dintre noul scop și scopurile existente. Legătura dintre scopuri, contextul colectării datelor și natura acestora, posibile consecințe pentru utilizatori și existența garanțiilor pentru aceștia sunt condițiile pe care operatorii trebuie să le aibă în vedere, fără ca această listă să fie exhaustivă. Însă dacă prelucrarea are ca temei consimțământul sau o obligație legală, nu este posibilă prelucrarea pentru un scop adițional care să depășească limitele obligației legale sau a consimțământului obținut de la utilizatori.

Ce soluții are un utilizator la dispoziție?

Pe lângă obligațiile operatorilor, utilizatorii au o serie de drepturi specifice cu privire la datele lor personale. Dreptul de acces menționat mai sus permite obținerea unei confirmări despre prelucrarea datelor personale și posibilitatea de a primi informații cu privire la aceasta. Spre exemplu, utilizatorul poate solicita informații despre scopurile prelucrării acelor date, despre categoriile de date prelucrate sau despre destinatarii cărora le-au fost sau urmează a fi divulgate date personale ale utilizatorului. În acest fel utilizatorul ar trebui să afle dacă platforma de socializare îi prelucrează datele în scopul antrenării unui model de IA generativă propriu sau dacă o companie terță ce dezvoltă modele IA generative primește datele sale personale de la platforma de socializare.

Mai mult, în situația în care utilizatorul nu dorește ca datele sale să fie prelucrate pentru un anumit scop, acesta are posibilitatea de a restricționa prelucrarea când aceasta este ilegală însă utilizatorul nu dorește ștergerea datelor. De asemenea, poate să se opună prelucrării datelor realizate în baza unui interes legitim, oferind o explicație în acest sens.

Antrenarea modelelor AI generative poate să fie un scop pentru prelucrarea datelor personale și nu există vreo prevedere în dreptul european care să interzică în general această activitate. Însă, ea trebuie să se desfășoare cel puțin cu respectarea obligațiilor prezentate mai sus, dar și a altor obligații cum ar fi obligația de a face o analiză de impact a modului cum sunt prelucrate datele personale conform articolului 35 GDPR, dar și în conformitate cu toate alte prevederi legale aplicabile precum [Regulamentul privind inteligența artificială \(AI Act\)](#). Ținând cont de acest lucru, este posibil ca politicile platformelor de socializare să se schimbe în viitor și pentru utilizatorii europeni.

La ce ne putem aștepta pe viitor?

Analizând [exemplul altor platforme de socializare](#) care au anunțat că vor începe să folosească datele utilizatorilor europeni pentru antrenarea IA generative bazându-se pe interesul lor legitim,

reiese faptul că tendința acestora este de a utiliza o bază legală care să nu depindă de necesitatea exprimării unui acord din partea utilizatorului, cum este cazul consimțământului sau încheierii unui contract. Mai mult, interesul legitim ar presupune că utilizatorii trebuie să își exercite dreptul de a se opune procesării datelor personale în acest scop printr-o explicație privind situația lor specifică și cum acesta ar trebui să prevaleze în detrimentul interesului legitim al platformelor. Chiar și în situația modificărilor politicii privind utilizarea datelor prin introducerea unui nou scop de prelucrare a datelor pe baza unui interes legitim, utilizatorii trebuie să fie informați privind aceste schimbări și să aibă posibilitatea de a-și exprima opoziția față de acestea.

În momentul de față, chiar și platformele care și-au exprimat intenția de a prelucra datele utilizatorilor europeni pentru antrenarea IA generative pe baza unui interes legitim au amânat implementarea acestor modificări în urma "[feedbackului primit de la autoritățile de reglementare](#)". În situația în care vor avea loc schimbări în acest sens, platformele se angajează că utilizatorii vor fi informați despre acestea și despre dreptul lor la opoziție.

Utilizarea datelor personale de către platformele de socializare pentru antrenarea IA generative nu este doar o chestiune de timp, ci și de legalitate. Chiar dacă prelucrarea datelor în acest scop ar putea începe în viitorul apropiat, platformele sunt obligate să respecte legislația Uniunii Europene, inclusiv cea cu privire la protecția datelor personale.